

НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЮРИДИЧЕСКИЯ АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В ЗАКОНОДАТЕЛНИТЕ АКТОВЕ¹

Кристина Крислова²

Резюме

Английският език, който се използва днес за съставянето на правни актове от различните държави и организации, произлиза от модела на писмения правен дискурс, произхождащ от Великобритания, който се е развил през годините. Този език отразява принципите на системата на англосаксонското право, както и на политическата, културна и лингвистична история на Великобритания. Целта на настоящото изследване не е да направи подробно описание на юридическия английски език в законодателните актове на Англия, а по-скоро да се опита да очертае онези характеристики (лексикални и синтактични), които се отклоняват от описания модел, характеризиращ се с логичност, яснота и точност на езика и могат да имат значение за разбирането и интерпретирането на законодателните текстове.

Ключови думи: *юридически език, англосаксонско право, законодателни текстове, характеристики на английския юридически език*

Abstract

The type of language used today in the various countries and organizations where legal texts are drafted in English naturally derives from the model of written legal discourse originating in Great Britain and which has evolved through the centuries. It reflects the principles of the common law system (which contrasts with the civil law system of continental Europe) as well as Britain's political, cultural and linguistic history. This article delineates the main characteristic features (lexical and syntactic) of statutory texts in legal English which are significant for the comprehension and interpretation of statutory texts.

Key words: *legal language, Common law, statutory texts, characteristic features of the legal English language*

¹ Обект на изследване и примерите в настоящата статия са от Immigration Act 2014 < <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/22/part/2>>.

² Асистент по английски език в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Английският език, който се използва днес за съставяне на правни актове от различните държави и организации, произлиза от модела на писмения правен дискурс, произхождащ от Великобритания, който се е развил през годините. Този език отразява принципите на системата на англосаксонското право (Common law), а също така и на политическата, културна и лингвистична история на Великобритания, която е една от двете водещи правни системи в света заедно с континенталната правна система (Continental law/ Civil law).

Юридическият английски език, такъв какъвто го познаваме до днес, датира от периода на норманското нашествие³. Мелинкоф⁴ смята, че юридическият английски език съществува още преди норманското нашествие, но е нямало различима юридическа професия, нито пък централизация на съдилищата. След нашествието и установяването на норманите на Британските острови писмен правен език става първо латинският. До смъртта на Уилям Завоевателя латинският се установява като официален език в писмените документи. След това от около 1275 до края на 15 век френският език взема превес над латинския и става езикът на законите⁵.

Чак през 1650 с акта *An Act for Turning the Books of the Law, and all Processes and Proceedings in Courts of Justice into English* английският език става официалния език на правото. До тогава много термини от староанглийски, латински, нормано-френски и средноанглийски са се затвърдили в лексиката на юристите. Дори и след много години на постоянен процес на обновяване на лексиката, все още се забелязват термини останали от периода преди 1650.

Много от по-често използваните правни термини като *court*, *magistrate*, *judge* датират от норманския период, по времето на който правните документи са се съставяли на латински и френски език⁶. Много от термините използвани и днес са произлезли през староанглийския и средноанглийския периоди например - *aforesaid*, *forthwith* и др. както и латински термини *habeas corpus* или френски думи като *plaintiff*, *appeal* и др.

³ Maley, Y. *The Language of the Law*.// *Language and the Law*. New York: Longman, 1994. pp 29-30.

⁴ Melincoff, D. *The Language of the Law*. Boston & Toronto: Little, Brown and Company, 1963. pp 46

⁵ Trosborg, A *Rhetorical Strategies in Legal Language*. Narr: Tübingen, 1997. pp 127.

⁶ Williams, Ch. *Tradition and Change in Legal English: Verbal Constructions in Prescriptive Texts*. Bern: Peter Lang, 2005. pp 30.

Според Мали, не може да се твърди, че юридическият английски език е достигнал своята днешна форма през средновековието и че е останал непроменен оттогава.

Английският език е бил в постоянен процес на развитие през различните периоди и е бил повлияван от различни културни промени. Вероятно той достига своя връх в ранния осемнадесети век⁷. Оттогава е започнал бавен, но ясен процес на опростяване. Но дори и тези опити за опростяване на правния език не могат да запълнят пропастта между правния дискурс и всекидневната реч. Днешният британски правен дискурс запазва своите особености и по този начин се отличава като специален вид дискурс в английския език. Той се е превърнал в доминиращ за държавите от Британската общност. Чрез колонизация Великобритания разпростира своята правна система и език в други страни по света и по-специално в САЩ, Канада, Австралия, Нова Зеландия и Северна Африка, където е имало значителен брой бели заселници, както и в Индия, където английският език е признат за официален.

Естествено през годините тези общества са приспособили езика и правните институти според собствените си нужди, но основните черти на юридическия английски език в англоговорящите страни по света са подобни, макар и специфичните детайли за начина на съставяне на правни актове да се различава в тези страни. Още повече че английските версии на правните нормативни актове, които се съставят от различните международни организации като Обединените нации или Европейския съюз отразяват същите характерни черти на употреба - например Обединените нации следват американския модел, докато Европейския съюз следва британския модел за съставянето на нормативни текстове⁸.

Целта на настоящото изследване не е да направи подробно описание на юридическия английски език в законодателните актове на Англия, а по-скоро да се опита да очертае онези характеристики (лексикални и синтактични), които могат да имат значение за разбирането и интерпретирането на законодателните актове от английски език.

Най-характерните черти на юридическия английски език са:

- юридически термини
- чужди думи и латински изрази

⁷ Maley, Y. *The Language of the Law.// Language and the Law*. New York: Longman, 1994. pp 30

⁸ Williams, Ch. *Tradition and Change in Legal English: Verbal Constructions in Prescriptive Texts*. Bern: Peter Lang, 2005. pp 31.

- повторения
- модални глаголи
- дълги сложно съставни изречения
- страдателен залог

1. Лексикални характеристики

Термини

Термините (специфичните за дадена област думи) са една съществена част от юридическия език. Правните термини трябва да бъдат устойчиви. Това е признак и изискване за тяхната точност и последователна употреба. Ако термините не са устойчиви, ако се изменят произволно, това може да доведе до заблуда и превратно разбиране на правната материя. Устойчивостта на термините води до тяхното общо признаване. Когато и в науката, и в практиката терминът се разбира и употребява в един и същ смисъл се осигурява единомислие и единодействие⁹.

Така наречените *technical terms* или *terms of art* (специално-юридически термини) са тези думи или словосъчетания, които обозначават правните понятия и се използват редовно като елементи на английския юридически език. Такива термини са *tort, plaintiff, contract, tenant* (civil law), *alibi, appeal, bail, defendant, trail* (criminal law) и други. Термините и фразите трябва да имат унифицирано прилагане в практиката, така че да не възниква съмнение относно смисъла и значението им, за да бъдат използвани последователно. В английските закони те биват пояснявани в дефиниции (definition provisions) или в разпоредбите за интерпретация (interpretation). Например: 18 B (7) In this paragraph—
“*relevant 24 hour period*“, in relation to the detention of a child in a short-term holding facility, *means* the period of 24 hours starting when the child was detained (or, in case falling within sub-paragraph (5), first detained) in a short-term holding facility.

Юридическите термини имат често свой собствен смисъл, който може понякога да се различава от думата употребявана в обикновения език. Юридическият език има склонност да използва общоупотребими думи, но с рядко значение (common terms with uncommon meaning). Такива думи са: *assignment* (contract), *action* (law suit), *instrument*

⁹ Спасов, Б. Съставяне на Правни нормативни актове, Варна, ТедИна, 1995, 71-24.

(legal document), *damages* (compensation), *applicant* (petitioner), *claim* (written demand), *hearing* (trial).

Според Д. Янкова¹⁰, много голяма част от лексиката използвана за съставянето на законодателни актове използва думи и изрази с неясно и гъвкаво значение (words and expressions with vague and flexible meaning) като – *reasonable* (*man, care, speed*), *relevant, improper, convenient, available, adequate compensation, approximately, due process, malice, and/or, as soon as possible, welfare, suitable, serious misconduct*. Зад абстрактните и неопределени думи използвани в установените от закона разпоредби прозира желанието на съставителя да бъде гъвкав и да включи разнообразни случаи.

Чужди думи и латински изрази

Както споменахме по-горе в английския юридически език много от юридическите термини са останали още от норманския период, когато като писмен юридически език са се използвали латинския и френския език.

Думи от френски език запазили се и до днес са – *estoppel, fee, laches, quash*. Латинският език също е оставил думи, които се превърнали в технически термини, използвани от юристите до сега, някои от които са: *alias, amicus curial, nolle prosequi, res judicata*¹¹.

Тези думи и изрази съставят един професионален жаргон обичаен за юристите, но трудно разбираем за хората без правна подготовка.

Използването на двойки термини също така е типично за английските правни актове¹². Смята се, че тази традиция е започнала, когато английското право е било превеждано от „правния френски“ на английски в началото на 16 век, като се е целяло термините да не загубят точното си значение.

Такива двойки изрази са: *aid and abet, rights and remedies, goods and chattels, will and testament, fit and proper, acknowledge and confess, devise and bequeath*.

Повторения

¹⁰ Yankova, D. *Legal Englishes: The Discourse of Statutory Texts*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2013. pp 52.

¹¹ Crystal, D. & Davy, D. *Investigating English Style*. London: Longman, 1974. pp 206

¹² Yankova, D. *Legal Englishes: The Discourse of Statutory Texts*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2013. pp 55.

Друга характеристика на английския език в правните актове е честото повторение на думи и изрази, вместо употребата например на местоимения.

Това може да се превърне в натрапчиво повторение на определен лексикален елемент като в примера, където думата *chair* заедно с производната дума *vice-chair* е повторена 13 пъти общо от 120 думи.

Powers of *vice-chair* 11. Where (a) a member of a Board is appointed to be *vice-chair* either by the Assembly or under regulation 10, and (b) the *chair* of the Board has died or has ceased to hold office, or is unable to perform the duties of *chair* owing to illness, absence from England and Wales or any other cause, the *vice-chair* shall act as *chair* until a new *chair* is appointed or the existing *chair* resumes the duties of *chair*, as the case may be; and references to the *chair* in Schedule 3 shall, so long as there is no *chair* able to perform the duties of *chair*, be taken to include references to the *vice-chair*. (Section II of the Local Health Boards (Constitution, Membership and Procedures)(Wales) Regulation 2003).

82 Right of appeal to the Tribunal

(1) A person ("P") may appeal to the Tribunal where—

- (a) *the Secretary of State* has decided to refuse a protection claim made by P,
- (b) *the Secretary of State* has decided to refuse a human rights claim by P, or
- (c) *the Secretary of State* has decided to revoke P's protection status.

Главната причина за такова повторение е да се установи по безспорен начин смисълът и значението на текста. Извън правния дискурс такива повторения се считат за неуместни. Те често се избягват като се прибегне до анафора т.е. повтарящата се дума се представя чрез местоимение – *he, she, it, they*.

Освен честата употреба на определени лексикални единици се наблюдава и честа употреба на съчетание от съществителни или прилагателни имена и предлози като – *in accordance with, pursuant to, in respect of, in particular, for this purpose, on the ground that, under section.. etc.*

Употребата на *such* като определител без да следва неопределителен член *a/an* (характерен за общоупотребимия английски език), е доста разпознаваема особеност на юридическия английски език¹³. Подобна употреба на *such* се среща и в съвременните английски закони. Например:

¹³ Crystal, D. & Davy, D. *Investigating English Style*. London: Longman, 1974. pp 200-201.

18 2E (4) If the Commission decides that the decision should be set aside, it may make any *such* order, or give any *such* relief, as may be made or given in judicial review proceedings.

73 (1) The Secretary of State may, by order, make *such* transitional, transitory or saving provision as the Secretary of State considers appropriate in connection with the coming into force of any provision of this Act.

2. Синтактични характеристики

Дълги сложно съставни изречения

Известен факт е, че всекидневният писмен английски език е пестелив в употребата на пунктуация. В съответствие с това някои от по-ранните закони са формулирани само в едно изречение без никаква пунктуация освен точката в края на изречението¹⁴. Въпреки че през вековете бавно започват да навлизат промени в пунктуацията, една от основните черти на юридическия английски език си остава дължината на изреченията. Дори и в преамбюлите сега често се откриват изречения, които да съдържат около стотина думи. Както отбелязва Батия това явление се дължи на обстоятелството, че повечето от правните разпоредби имат голям брой „вметнати квалификации“ (inserted qualifications) в своите синтактични конструкции. Той добавя, че тези „вметнати квалификации“ подсилват основната идея на главната пропозиция, без която разпоредбата ще бъде само един скелет с малка нормативна стойност¹⁵.

33A (2) Tribunal Procedure Rules must secure that, where the First-tier Tribunal has decided not to release a person on bail under paragraph 29, the Tribunal is required to dismiss without a hearing any further application by the person for release on bail (where under paragraph 29 or otherwise) that is made during the period of 28 days starting with the date of the Tribunal's decision, unless the person demonstrates to the Tribunal that there has been a material change in circumstances.

Много често тези „вметнати квалификации“ създават „синтактична прекъснатост“ (syntactic discontinuity), когато „съставителят се опитва да вмъкне квалификации точно след думата, която определят, дори с цената на това да направят

¹⁴ Crystal, D. & Davy, D, Op., cit., pp 200-201.

¹⁵ Bhatia, V.U. *Analysing Genre. Language. Use in Professional Settings*. Longman Group UK Limited, 1993. pp 111.

изреченията си тромави и изкривени, но никога неясни¹⁶. Ето един пример на разкъсана глаголна фраза, тук подчиненото допълнително изречение е откъснато от предиката *must tell* и непрякото допълнение *'the person'*

40 (6) A bank or building society that refuses to open a current account for someone on the ground that he or she is a disqualified person must tell the person, if it may lawfully do so, that that is the reason for its refusal.

Употреба на страдателен залог

Друга черта на юридическия английски език в правните актове е употребата на страдателен залог. Разбира се, трябва да отбележим, че това е характерна черта не само на юридическия език, но също така и на други писмени текстове като например научния или журналистическия език. Приблизително една четвърт от всички глаголни конструкции в законодателните текстове на английски език са в страдателен залог¹⁷.

Тук искаме да отбележим, че има постоянни призови от „Движението за ясен английски език“ (Plain English Movement) да се намали употребата на страдателен залог.

Страдателният залог както споменахме по-горе е предпочитаният залог в журналистическия, научния стил, и юридическия стил, но въпреки това Илиева¹⁸ предписва, че за съставянето на юридическите текстове трябва да има предпочитание към действителния залог, защото той придава по-голяма логична свързаност и подреденост на текста. Действителният залог в юридическите текстове е предписание за действие, затова се състои от агент + действие, агент отговорен за действието си, но това предписание е често нарушавано, защото в юридическите текстове все по-често се наблюдава употребата на страдателен залог (по този начин се придава безличност и официалност на стила), при който се набляга на действието, най-вече на резултата от действието, а агентът рядко е съществен.

15 (1) Part 5 of the Nationality, Immigration and Asylum Act 2002 (immigration and asylum appeals) *is amended* as follows:

¹⁶ Bhatia, V.U., Op., cit., pp 112.

¹⁷ Williams, Ch. *Tradition and Change in Legal English: Verbal Constructions in Prescriptive Texts*. Bern: Peter Lang, 2005. pp 231.

¹⁸ Илиева, Л. *Проблеми на юридическия превод*. София: Сиела, 2014. pp 62.

84 (2) An appeal under section 82(1)(b) (refusal of human rights claim) *must be brought* on the ground that the decision is unlawful under section 6 of the Human Rights Act 1998.

117 B (4) Little weight *should be given to*–

(a) a private life, or

(b) a relationship formed with a qualifying partner, that *is established by* a person at a time where the person is in the United Kingdom unlawfully.

Модални глаголи

В законодателните актове на английски език освен сегашно време изявително наклонение много голяма употребата намират и модалните глаголи *may, must, shall, should* за изразяване на различните видове законодателни разпоредби.

Един от най-често използваните модални глаголи в юридическия английски език, както пише Д. Кристал¹⁹, е *shall*. Той е деонтичен глагол, който изразява правно задължение или забрана (*shall not*), но не и бъдеще време - употреба, която в годините е намаляла. В съвременните английски закони обаче се забелязва тенденция на намаляне на употребата на *shall* за разлика от глагола *must*, за изразяване на правно задължение. В Immigration Acts 2014 (обект на настоящето изследване) *shall* се използва само 9 пъти, за разлика от *must* – 160 (седем глави и девет приложение).

Според Д. Янкова²⁰, „законодателят иска да разграничи задължение, изразено чрез *must* и декларативните изказвания, изразени чрез *shall*.“

13 In section 62 of the Nationality, Immigration and Asylum Acts 2002 (detention by Secretary of State), in section (3), after paragraph (a) insert–

” (aa) a reference in paragraph 18B of that Schedule to an immigration officer *shall be read* as a reference to the Secretary of State.“

Употребата на *shall* в чл. 13 (aa) не изразява задължение, нито пък изразява бъдеще време, а съставлява самото изказване.

За разлика, при разпоредбите изразени чрез модалния глагол *must* се забелязва наложено правно задължение върху агента/вършителя (явен или загатнат от текста в случая на страдателен залог).

¹⁹ Crystal, D. & Davy, D. *Investigating English Style*. London: Longman, 1974. pp 206-207.

²⁰ Yankova, D. *Legal Englishes: The Discourse of Statutory Texts*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2013. pp 55.

48 (9) The secretary of State *must* make the decision, and give the notice, required by the section within the relevant statutory period.

30 (6) An appeal *must be brought* within the period of 28 days beginning with the relevant date.

Както пише Д. Янкова²¹, „ниската честота на употреба на *shall* , както и сравнително по-кратките изречения на английските закони е показателно за настоящия стремеж на английските законодатели да съставят закони, които да са ясни и разбираеми, отколкото езотерични, архаични и мъгляви, за което са били обвинявани от векове.“

Юридическият акт независимо от езика на съставянето си се характеризира с действието си в настоящето от момента на влизане в сила до момента, когато губи юридическата си сила, поради това основното предписание е, че при създаването на юридически актове се използва сегашно време²². По този начин правното предписание не се конкретизира за определен момент, а е общовалидно.

Тук бяха представени една част от характеристиките на юридическия английски език в законодателните актове на Англия. Юридическият английски език не е универсален в различните англоговорящи държави и организации, въпреки че някои общи концепции и изисквания са сходни. Той е език обособен от правната система, но дори и в този случай има различия при съставянето на правни актове от различните държави. Следователно трябва да се познават както правните системи, така и специфичните за всяка страна особености на езика за съставяне на правни актове.

²¹ Yankova, D. *Legal Englishes: The Discourse of Statutory Texts*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2013. pp 56.

²² Илиева, Л. *Проблеми на юридическия превод*. София: Сиела, 2014. pp 62; Elliott, D. Constitution in a Modern Setting- The Language of the Practice of Law. A paper presented at Lawasia Conference, Hong Kong, September 1989. At <http://www.davidelliott.ca/papers>. ; Williams, Ch. *Tradition and Change in Legal English: Verbal Constructions in Prescriptive Texts*. Bern: Peter Lang, 2005. pp 231; Sarcevic, S. *New approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International, 2000.